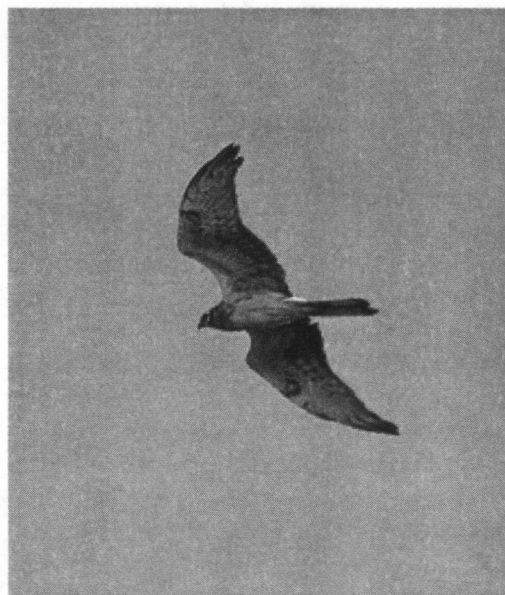

De Grauwe Kiekendief: acrobaat van het Gronings akkerland

Donkere regenluchten pakten zich samen boven het Groninger landschap op zaterdag 25 juli. Tussen de buien door konden we die ochtend in het Oldambt en de Veenkoloniën zien hoe het daar met de populatie van de Grauwe Kiekendief is gesteld. Vanaf ons vertrekpunt in Finsterwolde gingen we o.l.v. Ben Koks en Bouke door de grootschalig graanvelden en luzerneakkers. We maakten met dertien vogelliefhebbers een mooie tocht door het Groningerlandschap via Oudeschans naar Gaast, Bellingwolde en Blijham.

Aline Flemming

Ben Koks, die in april een lezing voor de VWG heeft gegeven, nam in 1990 het initiatief tot nestbescherming van de Grauwe Kiekendief. Dankzij inzet en enthousiasme van vrijwilligers, boeren, loonwerkers, vogelaars en LNV heeft dit geresulteerd in een aanzienlijke toename van het aantal broedparen in het noordoostelijke deel van Groningen: van 3 tot maar liefst 61 broedgevallen dit jaar: een record, dat stond op 48.

Grauwe Kiekendief

Foto: internet

Door Ben werden we erop gewezen wat er aan akkernatuur wordt gedaan, een voorwaarde voor het voortbestaan van de Grauwe Kiekendief. Door het inzaaien van akkerranden ontstaan er goede plekken waar deze vogel voedsel kan vinden. Hier zitten muizen en vogelsoorten, zo als Gele Kwikstaart, Veldleeuwerik en Kwartel. Om dit te realiseren is er een nauwe samenwerking met de agrarische natuurvereniging.

Grauwe Kiekendieven komen in april terug uit Afrika en nestelen in de graanvelden van Groningen, Drenthe en Flevoland.

Vrijwilligers sporen nesten op, eieren worden geteld en een dunne stok wordt als markering geplaatst. Inmiddels zijn de boeren zodanig betrokken bij het lot van de Grauwe Kiekendief dat de meesten hun medewerking verlenen. Ben Koks was ook zeer verheugd dat 30 miljoen subsidie over een periode van drie jaar vanuit Brussel beschikbaar is gesteld voor verdere beschermingsmaatregelen en onderzoek.

Als er kuikens zijn, krijgen ze kleurringen zodat ze individueel herkenbaar zijn.

Tegenwoordig wordt een aantal jonge Grauwe Kiekendieven voorzien van een gekleurde "wingtag" (een vleugelmerk, dat nog duidelijker zichtbaar is); sommigen worden zelfs gezenderd en kunnen gevolgd worden in Nederland en ook ver daarbuiten zelfs tot in hun overwinteringgebieden in Niger en Mauritanië.

Terug naar de kiekendief in Noord-Oost Nederland. Als er een nest is gevonden (dit kan uren duren) wordt een vierkant rond het nest afgebakend. Hierbinnen kunnen de kuikens scharrelen en de boer maait er omheen. Als er risico is op vossen, komt er schrikdraad om het vierkant. Met onze groep hebben we het ringen van een mannetje en vrouwtje van dichtbij kunnen meemaken. Klauwen werden gemeten, evenals het gewicht (vrouw is zwaarder dan man) en ze kregen een ring met uniek nummer om. Behalve het ringen waren we getuige van prooioverdracht van het ouderpaar. Het mannetje had gevangen een muis in zijn klauwen. De vrouw vloog hem tegemoet, hij gooide de prooi naar haar toe en zij ving de muis op, waarbij ze om haar as draaide.

Hiermee werd het interessante ochtend-programma afgesloten en gingen we terug als groep naar Kostverloren. Terwijl we op de minicamping onze lunch nuttigden, viel ook de laatste bui van die dag.

In de middag gingen we via het Oldambt naar de Breebaartpolder en de Punt van Reide. Eerst bezochten we de hut en zagen daar o.a. veel steltlopers. Tientallen Bonte Strandlopers, Krombekstrandlopers, Groenpootruiters, Zilverplevieren, Zwarte Ruiters, Kluten, Bontbekplevieren, Goudplevieren, zelfs een Noordse Stern en enkele Lepelaars werden waargenomen. Vervolgens gingen we via het wandelpad naar de dijk, waar we konden genieten van het uitzicht op de Dollard met zon, veel wind en mooie luchten met witte wolken. Langs de zeedijk stond het water erg hoog, de Punt van Reide stond grotendeels onder water. Ook daar weer veel steltlopers. In de Dollard voor Breebaartpolder zwommen nog enkele zeehonden. Het was een interessante dag en we hebben genoten van Grauwe Kiekendieven, steltlopers en de enthousiaste verhalen van Ben en Bouke.

Wetenswaardigheden van de Grauwe Kiekendief, *Circus pygargus*:

- de Kiekendief is kleurrijker dan zijn naam doet vermoeden; de man heeft een roestbruine streperige buik, grijze rug en zwarte vleugelstrepen;
- geen roofvogel heeft in verhouding tot zijn lichaamsgrootte zulke lange vleugels;
- is sierlijk slank en soepel (lengte vrouw 50 cm en man 43 cm);
- vleugels vormen karakteristieke letter V, spanwijdte vrouw gemiddeld 114 en man 111 cm;
- hoort en ziet alles dankzij een forse ooropening; heeft een soort oorschelp van veertjes, kan elk veertje afzonderlijk bewegen voor maximale ontvangst;
- vliegt bij jagen tegen de wind in, ziet muis, draait bliksemsnel om en stort zich dan met de wind in de rug op prooi en schrokt die naar binnen;
- om niet te stikken wanneer ze een grote prooi naar binnen werken, hebben ze onder de tong een buisje om door te ademen;
- heeft een jachtgebied van enkele kilometers: het record is 18,5 km;
- man kan er meerdere liefdesnestjes tegelijk op na houden;
- nest ligt op de grond, vrouw is bruin van kleur en valt minder op;
- vrouw legt 3 tot 5 eieren, in een jaar dat het voedselaanbod beperkt is worden er procentueel meer mannen geboren (zijn kleiner en hebben minder voedsel nodig; man weegt namelijk gemiddeld 277 en vrouw gemiddeld 347 gram)
- het oog van een jonge man is eerst grijs en na zes maanden geel gekleurd en het bruine oog van een vrouwtje is pas na drie jaar geel van kleur;
- man broedt niet, jaagt voor vrouw en kinderen, maar als jongen groter worden jaagt moeder ook;
- de nesten in NO Groningen worden wekelijks *gemonitord* op prooiesten en braakballen;
- deze informatie wordt bijgehouden per paar, zodoende staan in een database al meer dan 17.000 gegevens (in NO Groningen eten ze voornamelijk muizen en kleine vogels zoals Graspieper en Gele Kwik);
- jonge Grauwe Kiekendieven vliegen al na zo'n twee maanden naar Afrika, het overwinteringsgebied;
- de volwassen Grauwe Kiekendieven komen terug in april en vertrekken in september.

Dankzij het zenderen is men aan de weet gekomen dat de Grauwe Kiekendief ook over golf van Biskaje trekt (boven zee is thermiek),

- de maximaal gemeten afgelegde afstand per dag zo'n 1200 km is
- ze langs dezelfde route heen- als terugvliegen
- ze in Noord-Afrika droge gebieden aandoen om te foerageren op sprinkhanen alvorens naar overwintersgebieden (Mali, Niger, Mauritanië) te trekken.

Naast bescherming in Nederland is het van belang, dat ze hun leefgebied in Afrika behouden.

Samenwerking nationaal en internationaal is noodzakelijk willen we in Nederland van de acrobaat in Groningen, Drenthe en Flevoland kunnen blijven genieten.